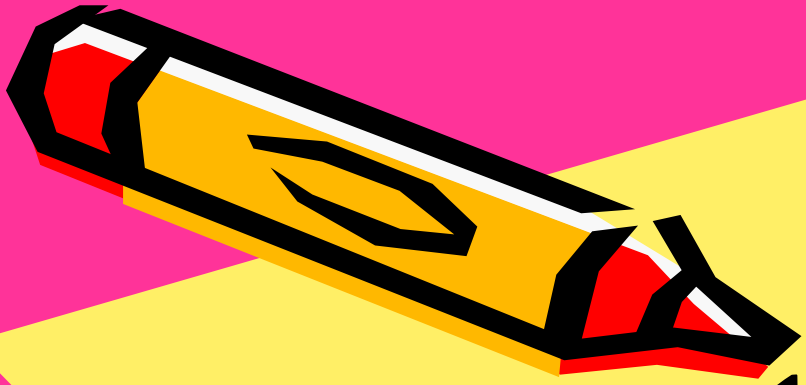

Anlatımın Özellikleri

- Konu hakkındaki duygu ve düşüncelerimizi okuyucuya aktarmak ve okuyucuyu kendi duygu ve düşünce dünyamıza çekmek ve okuduklarından zevk almayı sağlamak anlatımın amacıdır. İyi yazmak ve güzel bir anlatımı gerçekleştirmek için konuyu iyice kavramalı anlatım açık olmalı görülen, düşünülen, bilinen eksiksiz anlatılmalıdır.
- Anlatımda bulunması gereken özellikler şunlardır:

YALINLIK

- Bir cümlede söylenmek istenenin, gereksiz süsleme ve ayrıntılardan arındırılarak ifade edilmesidir.
- Yalınlık niteliği taşıyan bir cümlede, anlatılmak istenen duygu ve düşünce herkesin bildiği kelimelerle en kısa yoldan ifade edilir.
- Yalın anlatımda dilde kullanılmayan sözlere ve ifadelere yer verilmez.

ÖRNEK

- "Dostu olmaktan her zaman gurur duyduğum Cemil Beyin, insanın içini burkan ölüm haberine modern çağın vazgeçilmez, en etkili iletişim araçlarından olan televizyondan öğrendim.

AÇIKLAMA

- Şimdi aşağıdaki cümleyi okuyalım:

Dostum Cemil Bey'in öldüğünü
televizyondan öğrendim.

- İki cümlede aynı bilgiyi içerir fakat ilk cümlede yalınlık niteliğine uyulmamıştır.

- Cümleye bir bilgi katmaya gereksiz sıfatların kullanılması, cümlenin yalınlığını engeller.

Örnek

- Aile ortamının sıcaklığını tatmamış olan bu adam."

Açıklama

- Aile ortamının sıcaklığını tatmamış olan bu adam yerine "Yalnız yaşayan bu adam" denilebilir.

- Cümlede anlamı herkesçe bilinmeyen kelimeler kullanılması yalınlığı bozar.

Örnek

- "Davetli listesinde adını göremeyince inkisar-ı hayale uğradı.

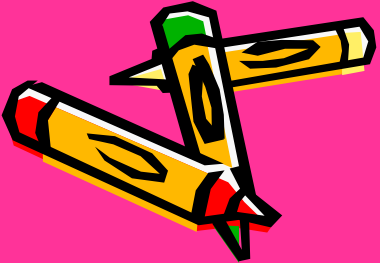
AÇIKLAMA

- "inkisar-ı hayal" yerine hayal kırıklığı denilebilir.

Örnek

- Bu alışmalar kaht-ı rica yüzünden tamamlanmıyor.

Açıklama

- " kaht-ı rica " adam kıtlığı demektir; böyle bir sözü herkes bilemeyebilir.

- Türkçe karşılığı olduğu halde yabancı kelimeler kullanmak da yalınliğa aykırıdır.

- Sınav sırasında tymingini ayarlamalısınız. (tyming: zamanlama)
- Partneri hastalandığı için o da programa çıkmaktadır vazgeçmiş.
(partner: eş,ortak)

- Tedavi için tam teşekküllü bir üniversite hastanesine gitmenizin kesinlikle daha doğru olacağı kanaatini taşıyorum.

"Tedavi için bir üniversite hastanesine gitmelisiniz."

- Her konuda yalnız kendi çıkarlarını gözeten, kendinden başka kimseyi düşünmeyen kişilerle bir arada olmak, oturup kalkmak akıllıca bir iş değildir.

" Bencil kişilerle arkadaşlık etmek doğru değildir."

- Yerli yersiz konuşan, söylememesi gereken şeyleri rastgele anlatan bu adama, yalnız her zaman birlikte olduğu kişiler değil, beş on dakika yanında bulunmak zorunda kalanlar bile tahammül edemiyordu.

" Bu boşboğaz adama, yalnız yakın çevresi değil, kimse tahammül edemiyordu."

DURULUK

- İyi ve sağlam bir cümlenin niteliklerinden birisi de duruluktur.
- Duruluk, cümlede gereksiz sözcüklerin bulunmamasıdır. Yani düşüncemizi olabildiğince az sözcükleri anlatmaktır.
- Duru bir cümlede süs ve özentiye yer verilmez.

- Duruluğa aykırılık aynı zamanda anlatım bozukluğu nedenidir.
- Cümleden bir sözcük attığımızda anlamda daralma, anlatım gücünde bir zayıflama oluyorsa o sözcük gerekli; olmuyorsa o sözcük gereksizdir.

ÖRNEK

- "Belki bu gece kar yağabilir."
- Bu cümlede yeterlilik eylemi olasılık anlamıyla kullanıldığından "belki" sözcüğü gereksizdir.

ÖRNEK

- "Yaptıklarını kendi ağzıyla itiraf etti." cümlesinde "itiraf etmek" kişinin bir gerçeği söylemesidir. Dolayısıyla "kendi ağzıyla" sözüne gerek yoktur.

AÇIKLAMA

- Kimi zaman aynı anlamı veren biri Türkçe, diğeri alıntı iki sözcüğün bir arada kullanılması duruluğı bozar.

ÖRNEK

- Sağlığı, sıhhati yerinde olması bizi sevindirdi."
- Cümlesinde "sağlık" ve "sıhhat" sözcükleri aynı anlama geldiğinden birisi cümleden çıkarılmalıdır.

- Anlamı cümledeki başka bir sözcük ya da ekin içinde bulunan sözcük, kimi zaman duruluğu bozar.

Örnek: Son yıllarda bilgisayar teknolojisinin etkisiyle İngilizce dilinden bir çok sözcük aldık.

AKICILIK

- Akıcılık,cümlenin anlam ve söyleyiş bakımından kusursuz olmasıdır.
- Akıcılık niteliği olan cümle kulağı tırmalamaz.
- Ses ve söyleyiş kusurları,tekrarlanan kelime yada ekler zincirleme tamlamalar, söylenişi kulağı tırmalayan kelimeler akıcılığı ortadan kaldıran kusurlardır.
- İfadenin hiçbir engele uğramadan sürüp gitmesi akıcılık niteliği için şarttır

ÖRNEK

- Nihayet on beş yıllık cumhuriyet öğretiminin, yoluna koyup işletmesi en güç bir öğrenim dönemi süresi oltan ortaöğrenim dönemi ve kurumları üzerindeki çalışmaları, denediği programları vardığı sonuçları bize etrafıyla bildiren bir kitap sahibi olduk.

AÇIKLAMA

- Tek cümle olan bu paragrafta akıcılık yoktur, akıcılık olmadığı gibi cümlelerin anlaşılması da çok zordur. Cümlede gereksiz tekrarlar vardır ve bazı kelimelerin kullanıldığı yerler yanlışdır.

ÖRNEK

- Yeni çıkan bu deneme kitabının başındaki açıklamaya göre,kitaba alınan denemeler bu kitabın dışında başka bir kitapta yayımlanmamış.

ÖRNEK

- Bu raporun incelettirilip, incelettirilemeyeceğini bize haber verecek.

ÖRNEK

- İnci'nin teyzesinin kızının okulunun kiyafetleri de bu mağazada satılıyormuş.

- Örnek: Başkan, kuralların işlevsizleştirilmek istendiğini iddia ediyor.
- Örnek: Bu gelişmeler çağın gelişmelerine paralel olan gelişmelerdir.

- Arabasından indikten sonra kapiya gelip,cebinden anahtarı çıkartıp, kapiyı açıp,kendi odasına girip masasına oturdu

ÖZLÜLÜK

- Az sözle çok şey anlatmaktır.
- Anlatım söz yığınınından uzak,özet bir nitelik taşır. Özlülüğün ustaca kullanımı yoğunluk ve derinliği de beraberinde getirir. Böylece anlatım okura yeni anlamlar düşündürür çok şey anlatır.
- Özdeyişler ve atasözleri ölü sözlerdir.
- Yunus Emre'nin şiirlerinde olduğu gibi ifade edilmesi zor konuların sade, öz ve kolaylıkla anlatılmasına sehl-i mümteni denir

- Dilimin sınırları, beynimin sınırlarıdır. (Einstein)
- Az söz erin yüküdür, çok söz hayvan yüküdür. (Yunus Emre)

- Sular yükselince,
Balıklar karıncaları yer...
sular çekilince de karıncalar
balıkları...
bugünkü üstünlüğüne güvenme !
kimin, kimi yiyeceğine,
suyun akışı karar verir.

Kızıldere'li atasözü

- Emeksiz zengin olanın
Kitapsız bilgin olanın
Sermayesi din olanın
Rehberi şeytan olurmuş.
Yunus Emre

Ederinden fazla deęer
Soytarıyı kral eder.

Edebim el vermez
Edepsizlik edene
susmak en gel cevap
edebi elden gidene.

İÇTENLİK(DOĞALLIK)

- Anlatımın içten ve samimi olmasıdır.
- Samimiyet edebiyat metnindeki, okuru saran sıcaklıktır. "İnsan ruhunun en gizli köşelerini ve sırlarını anlatmayı amaçlayan" yazılar için bu sıfat kullanılır. Salâh Birsel'in deyişiyle "samimilik' bir kimsenin kendi benliğini, gerçek düşüncelerini, gerçek duygularını anlatması demektir." Sanatçının samimi olması demek, diline her geleni düşünmeden söylemesi demek değildir; aksine sözünü tartarak, sonuçlarını hesap ederek söylemesidir. Sanat eserindeki içtenlik, dışarıdan görüldüğü ve sanıldığı gibi kolay kolay oluşturulamaz; emek ister, dahası sevgi dolu bir yürek ister.

ÖRNEK

- Hacı hacı olmaz gitmekle Mekke'ye,
dede dede olmaz gitmekle tekkeye.

ÖRNEK

- Güzel sözlere ihtiyacımız var,
içtenlikle söylenmiş güzel sözlere.
Evde esimize, çocuklarımıza; yolda
komşularımıza ve hayatta ikinci kez
karşılaşmayacağımız insanlara.

ÖRNEK

- Mark Twain bir kadını yemeğe davet etmiş. Yemek sırasında Twain, kadını "Ne kadar güzelsiniz." demiş.
- Kadın mağrur bir edayla yanıtlamış yazarı: "Ama ben size aynı iltifatı yapamayacağım.
- Mark Twain gülmüş.
Sizde benim gibi yalan söyleyin."

ÖRNEK

- "Benim saçlarım yumuşak. Havva'nın saçları keçe gibi. Annem, ustura ile iki kere kazıttı saçlarını uzasın diye ama uzamadı, kısa kaldı. Burnu da öyle biçimsiz ki! Yamyassı. Tıpkı okul kitabımızdaki maymunun burnuna benziyor burnu. Hiç sevmiyorum onu pis, hırsız.

AÇIKLIK

- Anlatılanların kolayca anlaşılır, kavranabilir olma niteliğidir.
- Anlatımın açıklığı öncelikle düşünmenin açık seçikliğine bağlıdır.
- Cümlelerin dil bilgisi kurallarına uygun, sağlam cümleler olması açıklığı ortaya çıkaran koşuldur.

- Anlam kapalılığı yaratan mecazlara, uzun ve karmaşık cümlelere yer verilmez.
- Düşünceler dolambaçlı yollara başvurulmadan doğrudan ortaya koyulmalıdır.
- Cümleler bir akış içinde ve bir bütün oluşturacak şekilde birbirleriyle bağlantılı olmalıdır.

- Söz dizimi yanlışları açıklığı bozabilir.

 rnek: İhtiyar, çok g ne te kaldığından hastalanmış.

- Virgöl eksikliği açıklığı bozabilir.

Örnek: Adam politikaya karısından çok ilgileniyor.

Karşılaştırmada sözcük eksikliği
açıklığı bozabilir.

Örnek: Çiçekleri benden çok
seviyorsun.

İyelik eklerinin karıştığı durumlarda
zamir kullanılmaması açıklığı bozabilir.

Örnek: Yaptıklarını asla onaylamıyorum.

- “Kahkahalarımızın ortamdakilere rahatsızlık verdiğinin farkına vardığımızda çok geç kalmamakla birlikte belli bir mahcubiyet duygusuyla hareket edip herbir yöne rastgele dağıldığımızda gece çoktan yerini bırakmaya hazırlanıyordu sabaha.”

Açıklama: Bu cümlede söz gereksiz yere uzatılmış ve cümle anlaşılması zor bir hâle gelmiştir. Oysa cümleyi “Kahkahalarımızın ortama rahatsızlık verdiğini kavrayıp mahcup bir biçimde rastgele dağıldığımızda sabaha az kalmıştı.” şeklinde söylediğimizde söz, durumu ve bütün duyguları karşıya taşıyacak bir açıklığa kavuşur.

- Fazıl Hüsnü on beş yıldır azalmayan bir verimlilikle şiir yayımlamakta. İlk şiirlerinde soyut bir sanata doğru yol alırken anlaşılmazlık dehlizlerinde kaybolup gideceğini sananlar tümüyle aldandı. Soyut kavramlarla somut gerçekleri uzlaştıran bir şair olarak kendisini eleştirenlerin sözünü ettiği tehlikeyi şiirden uzak tuttu.

Açıklama: Bu parçada Fazıl Hüsnü'yü eleştirenler başlangıçta onun şiirlerinin açıklık ilkesini göremediklerini belirtmiştir.

ANLAR...

Jorge Luis BORGES

Eğer,yeniden başlayabilseydim yaşamaya,
İkincisinde daha çok hata yapardım.
Kusursuz elmaya çalışmaz,ırtüstü yatarım.
Neşeli elardım,ilkinde olmadığım kadar,
Çek az şeyi
Ciddiyetle yapardım.
Temizlik serum bile olmazdı aıla.
Daha çokriske girerdim.
Seyahat ederdim daha fazla.
Daha çok güneş dagaşe izler,
Daha çok daga turmanır,daha çok nehirde yüzerdim.
Görmedigim bir çok yere giderdim.
Dondurma yerdim doyusıya ve daha az bezelye.
Gerçek serenlarım elude hayali olanların yerine.
Yaşamın her anını gerçek ve verimli kılan insanlardandım .
Yeniden başlayabilseydim eğer,yalnız mutle anlarım elerde.
Farkında mısınız bilmem. yaşam bader zaten.
Anlar,sadece anlar.Siz de anı yaşayın.
Hiçbir yere yanında su,şemsiye ve paraşüt almadan,
Gitmeyen insanlardandım ben.
Yeniden başlayabilseydim eğer ,hiçbir şey taşımazdım.
Eğer yeniden başlayabilseydim,
İlkbaharda pabeşlarımı fırlatır atardım.
Ve senbahar bitene kadar yürürdüm ıpşlek ayaklarla.
Bilinmeyen yollar keşfeder,güneşim tadına varır,
Çocuklarla oynardım,bir şansım olıaydı eğer.
Ama işte 85'indeyim ve biliyorum...
ÖLÜYORUM....

DOĞRULUK

- Cümlenin dilbilgisi kurallarına uygun olmasına doğruluk denir.
- Dilbilgisi kurallarına uygun olmayan anlatımlar bozuktur.

- Doğruluk;
- Cümlede ögelerin sıralanışını kurallara uygun olmasıyla,
- Çok uzun cümleler kurmaktan kaçınarak,
- Cümlenin ögeleri arasındaki ilişkiye dikkat edilerek,
- Sözcüklerin cümlede öge olarak görevlerini belirleyen ad durum eklerinin doğru kullanılmasıyla,
- Cümlede özne yüklem uygunluğunun doğruluğu ile sağlanır.

- ÖRNEK:

- İslamiyet'in kabulünden önce Türklerin, başka hiçbir toplumun etkisinde kalmamış bir dilleri ve edebiyatları vardı. Her ilkel edebiyatta da şiir ile büyü birlikte yürümekte ve dinsel törenler önemli bir yer tutmaktaydı. Bunun yanı sıra ozan, baksı, şaman gibi adlarla anılan şairlerde olağanüstü güçler bulunduğu inanılırdı. Çoğu ortak ve sözlü ürünlerden oluşan bu edebi yapıtın en önemli bölümünü destanlar oluşturmaktadır.

ÖZGÜNLÜK

- Anlatımın veya düşüncelerin başka bir anlatıma veya düşünceye benzememesi, hiçbir yapıtı veya düşünceyi taklit etmemesidir. Özgünlük anlatımın içeriğinde ya da biçiminde olabileceği gibi her ikisinde de olabilir.

- Örneğin;ünlü bir şair bir şiir yazıyor ve altına ismini yazmıyor.Bu şiiri onu tanıyan yada takip eden hayranları ismi yazmıyor olsa da onun yazdığını anlayabilir.Nasıl anlayacağına gelince,şairin kendine has özgü bir konu seçme özelliği vardır.Kendine has cümleler kurar.Bu şairi takip eden kişiler de bu şiirin o şairin kaleminden döküldüğünü anlarlar.İşte özgünlük budur.Kişinin kendine has bilinen özellikleridir.

- Şiir kapımı çaldı mı elimde ne varsa bırakırım. Başköşededir onun yeri. Geldi mi sağanak halinde gelir. Gitti mi de hiç zorlamam. Sabırla dönüşünü beklerim. Artık o, bir süre öyküler, oyunlar yazmak için özgür bırakmıştır beni. Yokluğunu değerlendiririm.

- Bir ozanımız en doğru, en güzel sesi bulmuş: Halkın sesini. Böylelikle ondaki ses, artık bir şiir sesi olmaktan çıkmış, bunca yıllık bir geçmişin, acının, dilin ortaklaşa sesi durumuna gelmiştir. Yine de açıklanmaz bir büyü ile kendi sesi olmuştur.

- Melih Cevdet Anday'ın "Kolları Bağlı Odysseus" şiiri beni heyecanlandırdı, düşündürdü; ama rahat etmedim, edemedim bu şiirle. Etseydim belki o kadar çok okumazdım. Dizeleri, görüntüleri, istedikçe anımsardım. Oysa, bu şiirde bazı dizeler her okunuşta başka bir anlam kazanıyor. Her okuyuşumda ilk kez okumuş gibi buluyorum onları.

- Kimi şiirle sadece bir yolculuğa çıkabilirsiniz, çıkabilerseniz eğer. Oysa bu ozanın şiiri bir tek sözcükle bile okuru binlerce yolculuğa çıkartabiliyor. Kullandığı sözcükler, bizim sözcüklerimiz, ama o, onları kendi sesiyle söylemiş, kişiliğinin damgasını vurmuş sözcüklere.

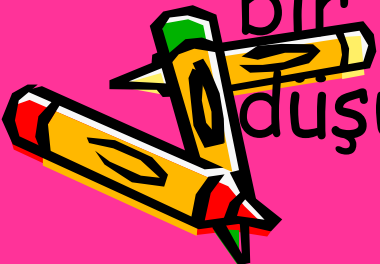

- "Bu yazarın sözlerinde bir eğretilik var.Sanki,hiçbir söz kendisine ait değil.Duygularını,düşüncelerini yapmacıksız anlatamıyor,bu nedenle de okuyucuyu sarmıyor anlattıkları.Yazar,kendi cümleleriyle yazmayı küçümsüyor olsa gerek.Oysa,iyi bir anlatımda aranan en önemli özelliklerden biri de içten geldiği gibi,ortaya ilk çıktığı gibi aktarma değil midir?"

- "Yazarın, bu yapıtında, kahramanının "bir şeyi sağlamlaştıırıp kurmak için" nasıl çabaladığını, gerekli ayrıntılar aracılığıyla çok güzel anlattıktan sonra, bunlar yetmiyormuş gibi, anlattıklarına "Tüm bunlar bir şeyi sağlamlaştıırıp kurmak içindi." diye bir cümle eklenmesi, ustalığına gölge düşürüyor.

- "Edebiyat kültürünün ve edebiyat zevkinin en şaşmaz ölçütü,"edebiyatsızlık"tır."Edebiyat"tan kaçınmak,"edebiyat" yapmamak;çıplak sözün sırrına ermiş bulunmak.İşte gerçek edebiyatın ana koşulu.

- Güzel bir kadının makyaja ihtiyaçı yoktur.Akıllı bir erkeğin pahalı ve şık elbiselere ihtiyaçı olmadığı gibi.Bir elmanın tadı nasıl parlak kırmızısından ileri gelmiyorsa bir yapıtın da güzelliği parlak sözlerden ileri gelmez.

- Usta bir yazar,sözünü bin dereden su getirerek söylemez.Söyleyeceğini doğrudan der;sözü allayıp pullamadan söyler.Yakalamamızı istediği balığı asla okyanusa salmaz,küçük bir akvaryum içinde koyar önümüze.

- Bakın size çekinmeden söylüyorum: Romanlarımda geçen olayları, sevgileri, serüvenleri benim yaşadığımı sananlar aldanırlar. Bunların pek azında "ben" varım. Kişi olarak değil, yazar olarak yaşadığım olaylardır. Yarı yarıya kurarak, düşmeyecek, yaratarak... Örneğin, "S uçumuz İnsan Olmak" en beğenilen romanımdır. Bu romanda anlattığım olayların hiçbirini başımdan geçmedi.

- Ahmet Haşim için en büyük engeli,kullandığı dilin oluşturduğu söylenebilir.Kuşkusuz bu,kendisine benzersiz dil kurmasını sağlamıştır ama öte yandan okurla arasına aşılması güç bir duvar ölmüştür.Ancak,HAşim seçkinci tavrından ödün vermeyerek büyük şiirin giriş kapılarının,berkitilmiş kentlerin tunç kanatlı kapıları gibi çimsiki kapalı olduğuna inanmıştır.

